

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Інститут держави і права імені В. М. Корецького
Відділ проблем аграрного, земельного, екологічного
та космічного права

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра трудового, екологічного та аграрного права

Всеукраїнська науково-практична
конференція

«ДОВКІЛЛЄВЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА ЗАХИСТ ЕКОЛОГІЧ- НИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»

*21 листопада 2025 р.
м. Івано-Франківськ*

**Co-funded by
the European Union**

УДК 349.6:502.131.1:061.1ЄС-044.247(082)
Д 58

Редакційна колегія:

Малишева Н. Р. – головний науковий співробітник Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, заслужений юрист України;

Яремак З. В. – професор кафедри трудового, екологічного та аграрного права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат юридичних наук, доцент;

Данилюк Л. Р. – завідувач кафедри трудового, екологічного та аграрного права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат юридичних наук, доцент.

Д 58 **Довкілляве законодавство України та захист екологічних прав громадян в умовах євроінтеграції: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 21 листопада 2025 р.)** / Ред. колегія: Н. Р. Малишева, З. В. Яремак, Л. Р. Данилюк. Івано-Франківськ : Голіней О. В., 2025. 277 с.

ISBN 978-617-8470-49-4

Матеріали публікуються в авторській редакції.

Збірник матеріалів містить тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, що відбулася на базі навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника 21 листопада 2025 року.

Для науковців-правників, викладачів, аспірантів, студентів вищих юридичних закладів, юристів-практиків, фахівців у сфері аграрного, довкіллявого, земельного та природоресурсного права.

УДК 349.6:502.131.1:061.1ЄС-044.247(082)

ISBN 978-617-8470-49-4

© Навчально-науковий юридичний інститут, 2025

© Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025

Публікація здійснюється в рамках реалізації проєктів:

Цільової програми наукових досліджень НАН України «Правотворчість в Україні: доктринальні засади, правове регулювання і практика здійснення»

ЄС Еразмус+ Жан Моне
«Європейська система захисту права на безпечне довкілля: досвід для України» 101127083 —
ES PRSE EU — ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH

**Deliverable D1.3 –Scientific and practical webinar
with further publication of materials of the event
for the project “European system for the protection of the right
to a safe environment: experience for Ukraine”**

101127083 — ES PRSE EU —
ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH
(Grant Agreement № – 101127083 — ES PRSE EU)

Project implementation period: October 1, 2023 – September 30,
2026

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише автору і не обов'язково відображають Європейський Союз або Європейське виконавче агентство з освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні орган, що надає гранти, не можуть нести відповідальність за них.

3. Шутяк С. В. Повноваження місцевих рад щодо розпорядження землею та їх реалізація, Глобальний світ: виклики сьогодення: кол. моногр. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. – 189 с.
4. Шутяк С. В. Фінансові та управлінські аспекти загального та спеціального використання об'єктів рослинного та тваринного світу, Збірник наукових праць Міжнародної Карпатської Школи: весняна сесія (1-5 травня 2025 року): перше видання. Яремче-Косів: Наукове товариство імені Шевченка, 2025. 276 с.
5. Шутяк С. В. Взаємозалежність принципів верховенства права та належного врядування на прикладі управління об'єктами тваринного світу, 2023: XXIII Міжнародна науково-практична конференція «Екологія. Людина. Суспільство» <https://doi.org/10.20535/EHS2710-3315.2023.289131>
6. Шутяк С. В. Право власності народу України на природні ресурси: проблеми реалізації : Матеріали Міжнародної науково-практична конференція «Стратегія розвитку приватного права в умовах суспільних трансформацій в Україні». 2025. НУ «ЛП».

Яремак Зоряна Василівна

професор кафедри трудового, екологічного та аграрного права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат юридичних наук, доцент

СПЕЦІАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ТА ПОТРЕБА ЙОГО ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ

Глобалізація суттєво розширила межі міжнародних обмінів, торгівлі, що сприяло поширенню локальних, регіональних або національних екологічних проблем далеко за межі їх первісного виникнення або ж узагалі вивело їх на загальнопланетарний рівень [1, с. 20]. У зв'язку з цим, відкрилися шляхи для осмислення екологічних викликів як глобальних проблем людства, пошуку спільних механізмів та побудови міжнародної архітектури вирішення питань охорони довкілля та збереження природних ресурсів. Як наслідок, набуло актуальності міжнародне визнання та закріплення колективних прав у сфері довкіллєвих питань.

Колективний характер екологічних прав дає можливість наділити особливим (спеціальним) еколого-правовим статусом окремі категорії суб'єктів з метою забезпечення належного захисту та врахування їхніх потреб в еколого-правових відносинах. Особливістю цього статусу є те, що він визначається не лише загальними нормами довкілля права, але й враховує екологічну вразливість певних груп, тобто їх підвищену чутливість до змін навколишнього середовища через низку факторів. Так, з огляду на особливу вразливість членів корінних громад до зміни клімату та їхньої залежності від стану довкілля, на міжнародному універсальному і регіональному рівнях було прийнято низку резолюцій та інших актів створено низку органів та інституцій, діяльність яких направлена на захист і дотримання прав корінних народів, зокрема в екологічній сфері. Правовий статус корінних народів України визначено в однойменному законі від 01.07.2021 р. [2]. Щоправда, на національному рівні не окреслено еколого-правового статусу корінних народів. Натомість нормами міжнародного права передбачено довкілля права цієї категорії. Так, ст. 29 Декларації ООН про права корінних народів, прийнята Генеральною Асамблеєю в 2007 р. (Резолюція 61/295) визнає право корінних народів на збереження та охорону навколишнього середовища та родючості їхніх земель або територій та ресурсів. Держави, у свою чергу, створюють та здійснюють програми допомоги для корінних народів з метою забезпечення такого збереження та охорони без будь-якої дискримінації [3]. У Резолюції 2400 (2021 р.) «Боротьба з нерівністю у праві на безпечне, здорове та чисте довкілля» Парламентська асамблея Ради Європи наполягає на необхідності використання знань та досвіду корінних народів, що були накопичені протягом століть, під час нормотворчого процесу з метою пріоритезації навколишнього середовища у майбутньому. Це обумовлено тим, що традиції корінних народів зберегли найсильніші зв'язки та повагу до живого світу та є менш антропоцентричними, ніж інші (п. 13.1). Країни, в яких проживають корінні народи, мають проводити відповідні консультації та забезпечувати участь останніх у прийнятті рішень, що стосуються їхніх земель і способів життя, переконавшись, зокрема, що

заходи, вжиті з метою захисту навколишнього середовища (як-от вітрові електростанції або «зелене» будівництво) не впливають на їхнє життя (п. 13.2) [4].

У прийнятій у 2015 р. Паризькій угоді про зміну клімату було приділено безпосередню увагу захисту прав вразливих категорій осіб в екологічній сфері. Зокрема, в її преамбулі міститься заклик до держав поважати, заохочувати і брати до уваги свої відповідні зобов'язання щодо прав людини, права на здоров'я, прав корінних народів, місцевих громад, мігрантів, дітей, осіб з обмеженими можливостями, осіб, які знаходяться у вразливих обставинах, та права на розвиток, а також гендерної рівності, розширення можливостей для жінок і справедливості між поколіннями. У процесі формування своєї політики сторони угоди беруть на себе зобов'язання враховувати фактор впливу зміни клімату, беручи до уваги потреби найбільш вразливих верств населення, місць та екосистем (ст. 7.1(c)) [5].

Міжнародна організація з міграції акцентує увагу на тому факті, що термін «екологічний/кліматичний біженець» наразі широко сприймається як такий, що потенційно може ввести в оману, оскільки він не є юридичною категорією і не знайшов закріплення в жодному юридично-обов'язковому міжнародному акті, тому більш доцільним є використання термінів «екологічний мігрант/переміщена особа» [6]. Обсяг поняття «біженець», визначеного Конвенцією про статус біженців 1951 р. [7], не охоплює осіб, які змушені залишити свою країну через екологічні чинники, зокрема стихійні лиха та катастрофи техногенного характеру. Назріла нагальна потреба нормативного визначення правового статусу екологічних біженців як вразливої категорії населення, що являють собою об'єкти еколого-правової охорони, на міжнародному та національному рівнях: «Важливим аспектом проблеми є те, що ... при втраті статусу екологічних біженців ці особи повинні залишатися об'єктом еколого-правової охорони як одна із категорій вразливості (поряд з тими категоріями, що визначають на правовому рівні осіб як «вразливих» через їх вік, стан здоров'я та інші фактори)» [8, с. 339]. Для України особливо актуальним є питання захисту внутрішньо переміщених осіб, коли держава

зіткнулася з проблемою екологічної міграції після аварії на Чорнобильській атомній електростанції [9].

В умовах війни Україні зіткнулася з новими викликами, в тому числі і екологічного характеру, що зумовлюють появу нової вразливої категорії населення – жертв війни. Воєнні дії супроводжуються серйозними екологічними наслідками, які мають всі ознаки екологічної катастрофи. Це, безперечно, впливає і на еколого-правовий статус людини та також потребує додаткового регулювання й вироблення механізму захисту довіклієвих прав.

Взявши за основу положення Паризької угоди (де найбільш широко визначено вразливі категорії суспільства), та беручи до уваги оціночний характер даної категорії (з огляду на це, не претендуючи на вичерпний перелік), такими факторами можуть бути: вік (наприклад, діти), гендер (жінки), фізичні вади (особи з обмеженими можливостями), етнічна приналежність (корінні народи) тощо. Спеціальна «екологічна» вразливість пов'язана з проживанням на екологічно несприятливих територіях, в районах, що зазнали впливу надзвичайних екологічних ситуацій техногенного чи природного характеру та ін. [10, с. 38]. Зрештою, спеціальний еколого-правовий статус не є сталою величиною, а під дією об'єктивних чинників піддається змінам.

Фрагментарність міжнародного регулювання цього питання, відсутність комплексного правового регулювання довіклієвих прав вразливих категорій на національному рівні, потребує вирішення та внесення змін із тим, щоб інтереси окремих вразливих категорій осіб були враховані під час розробки, впровадження та забезпечення дотримання довіклієвого законодавства, правил і політики, а також щодо їх захисту від конкретних видів екологічної небезпеки з врахуванням фактору їх вразливості.

1. *Малишева Н. Р. Глобалізація – екологія: методологія взаємодії та нові можливості екологічного права. Особливості правового регулювання екологічних, земельних, аграрних, природоресурсних відносин в умовах глобалізації : зб. матеріалів Всеукр. наук. практ. конф. (м. Івано-Франківськ – м. Яремче, 20–22 верес. 2019 р.) / відп. ред. Н. Р. Кобецька ; Держ. ВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника», Навч. наук. юрид. ін-т; Міжнар. громад. орг. 350.org. Іва-*

- но-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2019. С. 20–23.
2. Про корінні народи України: закон України від 01.07.2021 р. № 1616-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1616-20?find=1&text=еколог#Text> (дата звернення: 16.11.2025 р.).
 3. Декларація Організації Об'єднаних Націй про права корінних народів: Резолюція 61/295, прийнята Генеральною Асамблеєю 13 вересня 2007. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_156#Text (дата звернення: 16.11.2025 р.).
 4. Воеводін І.С. Міжнародно-правовий механізм захисту екологічних прав корінних народів. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 4. С. 559-568.
 5. Паризька угода: ратифіковано Законом України № 1469-VIII від 14.07.99. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text (дата звернення: 16.11.2025 р.).
 6. International Migration Law No. 34 – Glossary on Migration. Geneva : IOM, 2019. 248 p. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/IML_34_Glossary.pdf (дата звернення: 16.11.2025 р.).
 7. Конвенція про статус біженців: Закон України Про приєднання України до Конвенції про статус біженців та Протоколу щодо статусу біженців № 2942-III від 10.01.2002. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text (дата звернення: 16.11.2025 р.).
 8. Васянович О. Правове становище екологічних біженців як вразливої категорії населення, що потребують еколого-правової охорони. Часопис Київського університету права. 2020. № 4. С. 337-342.
 9. Kobetska N.R., Danyliuk L.R., Yaremak Z.V. Environmental Migration. Environmental Policy and Law. 2019. Vol. 49 (6). P. 395-400. DOI: <https://doi.org/10.3233/EPL-190193>.
 10. Малишева Н. Р. Вразливі категорії населення. Актуальні проблеми екологічного, земельного та аграрного законодавства в сучасних умовах. Матеріали «круглого столу», присвяченого 90-річчю з дня народження В. К. Попова (м. Харків, 1 березня 2019 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. Харків: Право, 2019.

ЗМІСТ

НАУКОВІ ДОПОВІДІ НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ.....4

<i>Багай Надія Онуфріївна. Способи захисту прав на землю: законодавче регулювання і судова практика</i>	<i>4</i>
<i>Балюк Галина Іванівна, Ковальчук Тетяна Григорівна</i> <i>Стратегічна екологічна оцінка: новели законодавчого регулювання в умовах воєнного стану в Україні</i>	<i>10</i>
<i>Ващишин Марія Ярославівна. Проблеми апроксимації національного законодавства до права ЄС у сфері охорони довкілля</i>	<i>15</i>
<i>Гафурова Олена Вікторівна. Щодо виконання Україною Паризької угоди</i>	<i>20</i>
<i>Гетьман Анатолій Павлович, Статівка Ольга Олександрівна. Еколого-правові механізми відновлення природних екосистем у контексті сталого розвитку</i>	<i>25</i>
<i>Григор'єва Христина Антонівна. Клімат vs. тваринництво (правові перспективи протистояння).....</i>	<i>30</i>
<i>Єрмоленко Володимир Михайлович. Насущні питання подолання економічних і екологічних наслідків руйнування Каховського водосховища</i>	<i>35</i>
<i>Кірін Роман Станіславович, Пащенко Олександр Анатолійович, Хоменко Володимир Львович. Правова охорона екологічних технологій в контексті євроінтеграції України.....</i>	<i>40</i>
<i>Кобецька Надія Романівна. Тенденції законодавчого закріплення екологічних прав.....</i>	<i>45</i>
<i>Костицький Василь Васильович. Питання тріади кліматичних прав у контексті визначення предмета екологічного права</i>	<i>49</i>

<i>Краснова Юлія Андріївна, Дейнега Марина Андріївна.</i> Стале природокористування в умовах повоєнного зеленого відновлення та євроінтеграції: нормативно-правові засади та стратегічні орієнтири...	53
<i>Кулинич Павло Федотович.</i> Право людини на безпечний для життя і здоров'я клімат: деякі проблеми становлення та захисту	58
<i>Лісова Тетяна Вікторівна, Лейба Людмила Василівна.</i> Європейський зелений курс: наслідки для України	63
<i>Малишева Наталія Рафаелівна.</i> Від екологічного до довкіллявого права: мовна корекція чи зміна парадигми?	67
<i>Мироненко Ігор Віталійович.</i> Новели правового регулювання земельних відносин добросусідства у законопроектах щодо оновлення ЦК України.....	72
<i>Мушенюк Віктор Васильович.</i> Оподаткування як публічно-правовий процессприяння забезпеченню прав громадян на безпечне довкілля.....	75
<i>Сустнов Євгеній Павлович, Туліна Ельбіс Євгенівна.</i> Проект Закону України «Про біологічну безпеку та біологічний захист»: правовий аналіз та перспективи.....	80
<i>Федчишин Дмитро Володимирович.</i> Біоекономіка та генетично модифіковані культури: забезпечення екологічної безпеки через правові механізми	85
<i>Черкашина Марина Костянтинівна, Соколова Алла Костянтинівна.</i> До питання впровадження Директиви Європейського Союзу 2004/35 про екологічну відповідальність в екологічне законодавство України.....	90
<i>Шеховцов Володимир Володимирович, Кондратенко Дарина Юріївна.</i> Використання земель для відновлення популяцій диких тварин: правове регулювання ревайлдингу	95

<i>Шульга Михайло Васильович, Чоломбитько Юлія Олександрівна. До питання про інструментарій економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.....</i>	<i>100</i>
---	------------

НАУКОВІ ДОПОВІДІ ЗА ТЕМАТИЧНИМИ НАПРЯМКАМИ КОНФЕРЕНЦІЇ.....104

<i>Башурин Наталія Ярославівна. Добробут тварин як компонент євроінтеграційного курсу України: оцінка та перспективи виконання дорожньої карти гармонізації на 2025–2027 роки.....</i>	<i>104</i>
<i>Власенко Юлія Леонідівна, Бевз Олена Володимирівна. Правові механізми впровадження ESG у системі екологічного та кліматичного регулювання: сучасний стан, тенденції та виклики</i>	<i>109</i>
<i>Гоштинар Світлана Леонідівна. Супутникові методи спостереження як ефективні інструменти екологічного моніторингу в умовах війни</i>	<i>114</i>
<i>Данилюк Леся Романівна. Імплементация принципів довкілєвого права ЄС у довкілєве законодавство України як гарантія забезпечення та захисту права громадян на безпечне довкілля.....</i>	<i>119</i>
<i>Заверюха Марина Михайлівна. Шляхи мінімізації та подолання наслідків шкоди, заподіяної лісам України в період воєнного стану: шлях зеленого відновлення та євроінтеграції.....</i>	<i>125</i>
<i>Засць Олена Іванівна. Правові форми набуття земельних ділянок в умовах війни та повоєнного відновлення.....</i>	<i>128</i>
<i>Іващенко Віта Олександрівна. Правове закріплення права громадян на екологічну безпеку та його забезпечення</i>	<i>133</i>

<i>Ігнатенко Ірина Володимирівна. Безпечне співіснування генетично модифікованих, традиційних та органічних культур: європейський досвід та перспективи для України</i>	<i>137</i>
<i>Ковтун Олена Миколаївна. Деякі напрями оптимізації системи національного законодавства у сфері забезпечення екологічної безпеки.....</i>	<i>142</i>
<i>Красіліч Наталія Дмитрівна. Правові аспекти захисту екосистем від урбанізаційного та інфраструктурного тиску під час повоєнної відбудови України</i>	<i>146</i>
<i>Мороз Галина Василівна. Щодо інституційної спроможності держави у сфері охорони довкілля</i>	<i>151</i>
<i>Олещенко В'ячеслав Іванович. Основні пріоритети розвитку природоресурсного законодавства в інтересах забезпечення національної безпеки, повоєнного відродження та сталого розвитку України.....</i>	<i>155</i>
<i>Онiщенко Олексій Юрійович Якушев Олександр Вікторович. Правові аспекти запровадження в Україні циркулярної економіки крізь призму стратегії Європейського Союзу щодо кліматичної нейтральності.....</i>	<i>160</i>
<i>Павко Яна Анатоліївна. Кліматична політика України: європейський вектор.....</i>	<i>166</i>
<i>Петлюк Юрій Степанович. Сучасні тенденції гармонізації екологічного законодавства України відповідно до цілей сталого розвитку ООН.....</i>	<i>171</i>
<i>Позняк Еліна Владиславівна, Шараєвська Тетяна Анатоліївна. Культура реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля на засадах положень Кодексу цивільного захисту України.....</i>	<i>177</i>
<i>Семеняка Василь Васильович. Космічні технології у подоланні довкіллєвих викликів України.....</i>	<i>182</i>

<i>Синчанський Станіслав Олександрович. Дозвільні процедури у сфері управління небезпечними відходами в Україні: сучасний стан та напрями оптимізації</i>	<i>186</i>
<i>Чумаченко Інна Євгенівна. Окремі правові аспекти забезпечення користування водними об'єктами лікувального призначення</i>	<i>191</i>
<i>Шутяк Софія Володимирівна. Право власності народу України на природні ресурси в екологічних та земельних спорах</i>	<i>196</i>
<i>Яремак Зоряна Василівна. Спеціальний еколого-правовий статус та потреба його законодавчого закріплення</i>	<i>203</i>

НАУКОВІ ДОПОВІДІ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ208

<i>Беляй Владислав Олегович. Належний спосіб захисту прав на землю у разі самочинного будівництва в межах прибережних захисних смуг.....</i>	<i>208</i>
<i>Білобровка Любомир Петрович. Застосування методів кримінально-правової політики для забезпечення охорони довкілля</i>	<i>214</i>
<i>Бредіхін Юрій Юрійович. Оціночне поняття «раціональне використання земель»: підходи до переосмислення у контексті формування державної кліматичної політики</i>	<i>217</i>
<i>Буцмак Артем Юрійович. Транспарентність як визначальна істотна ознака екологічної інформації ...</i>	<i>221</i>
<i>Голуб Олександр Юрійович. Правові засади застосування дистанційного зондування землі для потреб екології</i>	<i>224</i>
<i>Горяєва Кристина Сергіївна. Використання супутникового моніторингу у контролі за станом земель: міжнародні стандарти та українські реалії.....</i>	<i>228</i>
<i>Грицюк Дмитро Петрович. Судовий захист екологічних прав у спорах щодо незаконної забудови</i>	<i>232</i>

<i>Дудінов Ігор Валерійович. Еволюція правового регулювання цифрових технологій у сфері природокористування</i>	<i>237</i>
<i>Іванчук Оксана Василівна. Ключові аспекти адаптації екологічного законодавства України до правових норм і стандартів ЄС.....</i>	<i>243</i>
<i>Ковтун Дмитро Сергійович. До питання правового статусу лісів України, пошкоджених бойовими діями.....</i>	<i>249</i>
<i>Кухар Ольга Віталіївна. Щодо повноважень Держпродспоживслужби у сфері управління відходами сільського господарства</i>	<i>253</i>
<i>Медвідь Володимир Ярославович. Підходи до вдосконалення законодавства в сфері екологічної відповідальності юридичних осіб</i>	<i>258</i>
<i>Роман Назар Олегович. Деякі питання здійснення громадського контролю під час використання земель для містобудівних потреб.....</i>	<i>261</i>
<i>Шишкарьов Костянтин Борисович. Космічні спроможності для вирішення довкіллевих проблем в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення</i>	<i>266</i>

Наукове видання

«ДОВКІЛЛЄВЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА ЗАХИСТ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»

*21 листопада 2025 р.
м. Івано-Франківськ*

**Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

Матеріали публікуються в авторській редакції

*Ред. колегія Н. Р. Малишева, З. В. Яремак, Л. Р. Данилюк
Комп'ютерна верстка І. В. Козич*

Віддруковано згідно з наданим оригінал-макетом замовника

**Підписано до друку 23.12.2025 р. Формат 60х84/16.
Гарнітура Times New Roman. Умовн. друк. арк. 16,10.
Наклад 100 прим. Зам. №5 від 23.12.2025 р.**

**Видавець і виготовлювач
ФОП Голіней О. В.
м. Івано-Франківськ, вул. Галицька 128
+380664816601, gsm1502@ukr.net**

**Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №7970 від 20.10.2023**

ISBN 978-617-8470-49-4